Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XCI. Ч. 157. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 17-го СЕРПНЯ 1984 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 17, 1984 No. 157. VOL. XCI.

Появився ювілейний том „Українського Історика"

Ню Йорк (ПС УІТ). — Щойно вийшов з друку і розсилається передплатникам 20-ий том „Українського Історика" (чч. 78-80,1983) журналу Українського Історичного Товариства.

Тому 20 років проф. Любомир Винар започаткував видання цього єдиного журналу української історіографії, який в 1984 році почав своє третє десятиліття на службі української історичної науки.

Цей ювілейний том містить такі праці: Любомир Винар — „Двадцятиліття 'Українського Історика' і завдання українських істориків"; Марко Антонович — „Киевская Старина, 1882-1982"; Наталія Полонська-Василенко — „Моя наукова праця (спогади, 1914-1918"; О. Моргун — „До життєпису Наталії Полонської-Василенко"; Л. Винар — „Матеріяли до біографії Н. Полонської-Василенко" (включає друк її листів. У відділі „Дослідження" друкуються такі матеріяли: Олександер Стовба — „Матеріяли до історії роду Міхновських"; Юрій Книш — „Деякі проблеми в реконструкції О. Пріцаком IX століття в українській і східньоевропейській історії"; Євген Крамар — „Живий хазарський слід на Україні"; Дмитро Дорошенко — „Що таке історія Східньої Европи?"; Михайло Грушевський — „Три академії". У відділі „Архівні матеріяли" перший раз друкується „Записна книжка О. Жуковського з 1919 року", колишнього міністра військових справ УНР. Відділ рецензій містить критичні огляди на різномовні наукові видання з-під пера М. Антоновича, Теодора Мацькова, Олександра Домбровського, Ореста Субтельного, Ігоря Каменецького і інших рецензентів. Наукова хроніка включає інформативні матеріяли про діяльність УІТ, Наукової Ради при СКВУ, УВУ, УВАН і НТШ.

Цей випуск „Українського Історика" також включає „Покажчик змісту Українського Історика" за останніх 20 років. Це число нараховує 240 сторінок друку і в розпродажі коштує 18 долярів. Річна передплата „Українського Історика" виносить 20 американських долярів.

„Український Історик", як єдиний український історичний журнал, заслуговує на повну підтримку українського громадянства. Пожертви на видавничий фонд журналу можна в Америці відтягати від державного податку. Передплату треба висилати до адміністрації на таку адресу: „The Ukrainian Historian", P.O.Box 312, Kent, Ohio 44240.

СТВОРЕНО ПОЧЕСНИЙ КРАЙОВИЙ КОМІТЕТ

Крайовий Комітет всегромадського протесту проти російщення України у 20-річчя побудови пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашінгтоні, який організує у неділю, 16-го вересня ц.р., у Вашінгтоні демонстрацію проти російщення України і концерт на пошану української культури у Кеннеді Центрі, створив Почесний Комітет, до якого запрошено ієрархів українських церков православних, католицької та євангелицьких — і всіх живучих в ЗСА колишніх членів Почесного і Ділового Комітетів для побудови і відкриття пам'ятника Т. Шевченка у Вашінгтоні в 1964 році: Блаженніший Мстислав, Митрополит Української Православної Церкви в ЗСА; Архиєпископ Стефан, Митрополит Української Католицької Церкви в ЗСА; Владика Константин, Архиєписоп Чикаґський, УПЦ; Владика Василь, Єпископ Стемфордський, УКЦ; Владика Іннокентій, ЧСВВ, Єпископ Епархії св. Николая в Чикаго, УКЦ; Владика Роберт Михаїл, Єпископ Епархії св. Йосафата у Пармі, УКЦ; Пастор Володимир Боровський, генеральний секретар Українського Євангельського Об'єднання в Північній Америці; Пастор Олекса Гарбузяк, Всеукраїнське Євангельсько-Баптистське Братство.

Члени Комітетів Почесного і Ділового у 1964 році: Проф. Августин Штефан, член Почесного Комітету; Проф. д-р Лев Добрянський, заступник президента Ділового Комітету; Йосип Лисогір, екзекутивний директор; Проф. д-р Ярослав Падох, секретар; Ігнат М. Білинський, скарбник.

Члени Ділового Комітету у 1964 році: Проф. д-р Осип Андрушків, о. шамб. Степан Тиханський, ред. Антін Драган, д-р Володимир Душник, Святослав Гординський, проф. Григорій Костюк, Володимир Мазур, інж. Аполінарій Осадца, інж. Лев Молодожанин, Евген Зиблікевич.

Члени Контрольної Комісії у 1964 році: Іван Винник, голова; д-р Роман Осінчук і Едвард Попіль, члени.

КРАЇНИ НАТО ПІДВИЩАТЬ СВОЇ ОБОРОННІ БЮДЖЕТИ

Брюссель, Бельгія. — Міністри оборони 16-ох членських держав Північно-Атлантійського Оборонного Союзу (НАТО) не могли знайти спільної мови щодо збільшення видатків на оборону на нарадах в травні ц.р., але постійні працівники в головній квартирі НАТО у Брюсселі отримали від своїх урядів інструкцію приготовити проєкти підвишки оборонних бюджетів на чергову нараду.

Пресове агентство Ройтерса поінформувало у вівторок 14-го серпня ц.р., що представники членських держав НАТО є близько позитивного полагодження цієї справи, бо вже більшість держав погодились на збільшення видатків, щоб тим самим зменшити критику американських законодавців в обидвох палатах Конґресу про інертність західньоевропейських держав до цієї справи і замалу їхню заанґажованість у власній обороні. Деякі сенатори і конґресмени, як відомо, домагалися навіть відтягнення частини американських військ з Европи, щоб не тільки зменшити витрати, але також заставити економічно добре розвинені і загосподарені країни, самим подумати про свою власну оборону і не покладати надії виключно на ЗСА.

Нарешті, — кажуть політичні і військові спостерігачі, — НАТО стоїть напередодні прийняття 6-річного пляну розбудови військових споруд-летовищ, трубних рур для достави бензини до більших баз, магазинів амуніції, комунікаційних станцій, тощо — які коштуватимуть приблизно 7,85 більйона долярів, приблизно втричі більше від дотеперішніх витрат на подібні цілі. Споруди є також важливими на випадок якогось воєнного конфлікту і перекинення більшої кількости війська ЗСА і Канади на европейський континент.

Фактичною проблемою і затримкою у процесі прийняття згаданого пляну є Західня Німеччина, яка найдальше висунена на схід, найбільше загрожена, але відмовляється збільшити свій оборонний бюджет. Виглядає, кажуть спостерігачі, що Бонн буде змушений поступитися під тиском інших членів НАТО і американської рішучої постави до цієї справи.

Якщо пляни брюссельської наради будуть зреалізовані, ЗСА і Канада зможуть перекинути до Европи в дуже скорому часі шість армійських дивізій, 1,100 бойових літаків та іншу зброю для підтримки европейських армій у випадку конечної потреби.

ПОНАД ДВА МІЛЬЙОНИ ОСІБ У НЮ ЙОРКУ ВІДДАЛИ САЛЮТ ОЛІМПІЙЦЯМ

У поході атлетів: олімпійці-пливак Джефф Фловт і його товариш Майкл О'Браєн підіймають вгору пальці, передаючи глядачам: „Ми є число 1".

Ню Йорк. — У середу, 15-го серпня, понад 2 мільйони осіб — сповнені ентузіязму і захоплення — вітали 221 олімпійських героїв, „наче вояків після тріюмфальної перемоги", — коментовано на телевізійній станції Ей-Бі-Сі. Атлети маршували від Беттері Парку, по Бродвею аж до міської ратуші. Це була перша „тікер-тейп" парада від 1981 року, коли це на вулицях Ню Йорку зустрічали звільнених закладників із Теграну.

Похід на принаймні півгодини зупинив нещасливий випадок, коли понад 200 осіб зацікавлених парадою видряпалися на риштовання на першому поверсі; воно завалилося і полетіло вниз разом із всіма людьми, придавлюючи глядачів. У випадку було сто побитих, з цього сім важко пошкоджених. Деякі атлети, поміж ними боксер Марк Бріленд — золотий медаліст відійшли, щоб допомогти побитим.

Змагун Карл Луїс, почвірний золотий медаліст, колишній мешканець сусіднього Ню Джерзі, не міг взяти участи у параді, бо до його помешкання в Гюстоні, Тексас, вламалися злодії. Участь у поході взяли атлети-змагуни в дужанні, жіноча відбиванкова дружина, дружина гокею на траві, веслярі, переможець маратону Джоні Беной, пливаки — Трейсі Кокінс, гімнасти Джулієн МекНамара і Мері Лу Реттон, боксери Тайрил Биггс, Генрі Тилмин і Марк Бріленд і більшість членів гімнастичної дружини. І хоча на Олімпіяді було 174 медалістів, але на запрошення до них долучилися навіть ті, яких не нагороджено.

Параду супроводили скандування юрби „Ю-Ес—Ей" і вигуки під адресою їхніх любимців, на що спонтанно реагували атлети — вимахуванням американськими прапорами, підскоками і сльозами зворушення і радости. На них згори сипалися порізані стрічки, 1,300 тонн паперу, конфетті і жовті диски, які символізували золоті медалі, а вгору підіймалися різнокольорові бальони.

Після офіційного церемоніялу у нюйоркській ратуші промов і привітань, поміж ними греко-православного Архиєпископа Яковоса і посадника Едварда Кача, олімпійці знову готувалися у дорогу: у четвер, 16-го серпня вони відлетіли у свою дальшу всекрайову олімпійську туру — передостанньої їхньої зупинки — до Орландо, Фла., щоб святкувати свою перемогу. Звідти вони ще прибудуть до Делласу, Тексас, останнього „причалу" відзначувань їхніх олімпійських тріюмфів.

Парафія в Чикаго влаштовує Фестиваль

Чикаго. — Як повідомляють з української католицької церкви св. Йосафата тут на церковній площі, при 5000 Північ Камберленд авеню, відбудеться в днях від 22-го до 27-го серпня 1984 року традиційний Український фестиваль.

Шість днів будуть виповнені різними несподіванками та програмою, якою можуть користуватися цілі родини. Гри і розваги, українські страви будуть кожного дня, а вечорами приграватимуть різні оркестри та будуть виступи українських танцювальних груп і музичних ансамблів. В неділю, 26-го серпня, о год. 7-ій вечора виступить велика група танцюристів у числі сорока осіб п. н. „Надзвичайний український ансамбль" із своїми народними та акробатичними танцями.

Також в неділю, 27-го серпня ц.р. буде знижковий день для всіх дітей, які будуть могти користуватися різними розгривками по знижених цінах. Того самого дня ранком відзначать річницю заложення парафії св. Йосафата і о год. 10-ій ранку відбудеться у церкві торжественна Служба Божа, яку відслужить Єпископ Іннокентій Лотоцький, що при тому поблагословить новий іконостас. Вполудне в церковній залі плянований спільний обід.

У понеділок, 27-го серпня останній день фестивалю, буде виграша авата марки Бюїк-Скайларк.

Парох церкви св. Йосафата Андрій Чировський і голова комітету Фестивалю Володимир Ґавалюх разом із своїми співробітниками запрошують усіх взяти участь у фестивалі, на який вступ є безплатний.

Совєтська преса пише про шпигунські історії в СССР

Москва. — Пресові аґентства і акредитовані в Совєтському Союзі західні кореспонденти інформують, що совєтська преса переповнена тепер всякими шпигунськими історіями, у які замішані громадяни З'єднаних Стейтів Америки, що нібито тільки те й роблять, що займаються шпигунством в „користь ЗСА і членських держав НАТО"

Останньо аж три совєтські газети помістили, очевидно, видумані в бюрах КҐБ історії про шпигунство. Західні дипломати думають, що статті становлять частину широкої пропаґандивної кампанії совєтських засобів масової інформації проти всіх закордонних дипломатів, журналістів і туристів, які намагаються встановити зв'язки із совєтськими громадянами і навпаки.

Статті в газетах „Советская Россія", „Московская Правда" і „Труд" появились два дні після закінчення передавання на совєтській телевізії шпигунського фільму з участю американців, зокрема американського атташе для справ культури, якого „переловили на гарячому" органи КҐБ і „видворили" з СССР. „Советская Россія" пише, що головними шпигунами є військові аташе при західніх амбасадах, але у число шпигунів совєти включають також моряків, студентів, учасників всяких делеґацій, кореспондентів та інших.

Совєтські пропаґандисти кажуть, що перед приїздом таких осіб до Совєтського Союзу офіційні чинники ЗСА дбають, щоб вони пильно вивчили не тільки російську мову, але також культуру і звички совєтських громадян. Дуже часто, перед „виконанням шпигунського діла" таких осіб Сі-Ай-Ей висилає до СССР як звичайних туристів, щоб вони приглянулися до життя звичайних громадян.

У статті „Ті тихі американці" розказується про ролю західніх аташе, які подорожують по СССР у так званих „одіночках", тобто окремих кабінах, щоб їм нічого не перешкоджало займатися їхньою шпигун-

(Закінчення на ст. 4)

Поляки розчаровані поставою Церкви до „Солідарности"

Ченстохова, Польща. — Примас Польської Римо-Католицької Церкви, який має великий вплив на народні маси, а з його голосом числяться також офіційні комуністичні чинники і Ватикан, розчарував своїх земляків. Під час довшої проповіді у відпустовій місцевості Ченстохова, яку він виголосив до 160,000 вірних кардинал Юзеф Ґлемп ні разу не згадав про заборонену урядом прем'єр-міністра Войцєха Ярузельского профспілку „Солідарність", яка якраз в цьому місяці відзначила, очевидно, нелеґально, четверту річницю з дня постання. Він також не критикував, ані не згадував варшавського режиму і його останніх потягнень з метою позбутися економічних санкцій Заходу у заміну за випущення з тюрем політичних в'язнів, зокрема керівних осіб „Солідарности".

Розчарування було тим більше, що духовний проповідник польських католиків, які становлять 90 відсотків всього населення сьогоднішньої Польщі, не згадав навіть тих, які в наслідок проголошеної амнестії вийшли на волю, не привітав їх теплим словом, як заявили деякі вірні західнім кореспондентам.

У Ґданьску натомість о. Генрик Янковскі, великий прихильник „Солідарности", прославляв профспілку, її лідерів і тих, які підтримують її у тяжких часах переслідування. При тому він заявив, що Церква ніколи не перестане змагатися за справедливі права для польського народу і соціяльний порядок та відновлення пошани до прав людини. Проповідь о. Г. Янковского деякі поляки розглядають, як „перепрошення" поляків розчарованих проповіддю кардинала Ю. Ґлемпа.

Серед паломників до Ченстохови було майже 60,000 молоді і велика американська делеґація із З'єднаних Стейтів Америки під проводом кардинала Джозефа Бернардіна, архиєпископа чикаґівської епархії.

У СВІТІ

МІНІСТРИ ОБОРОНИ Єгипту і Туреччини підписали в Анкарі договір про військову співпрацю між обидвома країнами. Договір також передбачає виміну досвідом з воєнної стратеґії і продаж Туреччині 35 бойових джетових літаків типу Фантом Ф-4, які є тепер єгипетською власністю.

ПОІНФОРМОВАНІ У ВАШІНҐТОНІ особи не виключають, що президент Роналд Реґен, який слідкує за подіями в Польщі і звільнюванням там політичних в'язнів, накаже знести решту санкцій про доставу товарів до тієї комуністичної країни. ЗСА, як було раніше сказано, будуть підтримувати або принаймні не супротивлятимуться приступленню Польщі до Міжнародного монетарного фонду, до чого стремить режим прем'єра Войцєха Ярузельского.

НА ПОЧАТКУ ЦЬОГО тижня в країнах Центральної Америки поширилась була чутка, що Москва плянує посилити дезінформаційні акції в Ель Сальвадорі, а навіть виконати руками марксистських партизанів декілька замахів на життя видатних американських дорадників, а якщо вдасться, то також на президента Сальвадору Хозе Наполеона Дуарте, а вину за ці замахи приписати сальвадорським правим екстремістам і так званим „бриґадам смерти", підпорядкованим Робертові д'Обуїссонові.

ПОІНФОРМОВАНІ ПОЛІТИКИ, які разом з Президентом перебували в Каліфорнії, але не бажали бути названими, заявили, що одною з тем розмови Роналда Реґена з міністром закордонних справ Італії Джуліо Андреотті була справа Лівії і полковника Муаммара Каддафі, який тісно співпрацює з італійським урядом і, не зважаючи на різниці поглядів та членство Італії в Північно-Атлантійському Оборонному Союзі (НАТО), продовжує доставляти тій країні нафту, важливий сирівець без якого Італія, як зрештою багато інших західньоевропейських країн, не може обійтися. Італія зацікавлена сповільненням тиску З'єднаних Стейтів Америки на Лівію. Кажуть, що Андреотті говорив також в імені членських держав НАТО.

РЕЧНИКИ ЄГИПЕТСЬКОГО й американського урядів заявили, що досі ще не вдалося устійнити яка держава чи терористична група займається „розсіванням" на Червоному морі мін, які пошкодили вже 18 кораблів міжнародної торговельної фльоти, яка, користуючись Суеським каналом, випливає у Червоне море. Дослідженням тепер займаються також спеціялісти Франції і Великобританії.

У В-ВІ УНС ДРУКУЄТЬСЯ КНИЖКА А. ДРАГАНА: „ШЕВЧЕНКО У ВАШІНҐТОНІ"

Джерзі Сиτі, Н. Дж. — У Видавництві Українського Народного Союзу „Свобода" вже друкується і з кінцем цього місяця появиться на книжковому ринку книжка А. Драгана: „Шевченко у Вашінгтоні" — історія пам'ятника Кобзареві України в столиці Америки.

„...Не раз і не два промовляла історія в столиці вільної землі Вашінгтона над Потомаком. Але навряд чи коли такі великі маси народу могли безпосередньо відчути з таким глибоким зворушенням будь-який з тих історичних актів, як відчули вони відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові тієї незабутньої суботи, 27-го червня 1964 року... Здавалося, що все завмерло, спинило віддих, що навіть легенький вітерець припинив свій подув у розпаленому гарячим сонцем до майже сто ступнів Фаренгайта повітрі, як 34-ий президент З'єднаних Стейтів Америки, головний командувач альянтськими збройними силами під час Другої світової війни генерал Двайт Д. Айзенгавер підійшов до великого жовтого полотнища, що заслоняло статую, та, потягнувши за мотузку, відкрив могутню бронзову постать невмирущого Кобзаря України та вселюдського співця волі і справедливости, Тараса Шевченка, на гранітному п'єдесталі. Цю тишу сколихнули щойно слова Шевченкового „Заповіту", що понеслися піснею насамперед із грудей соток хористів, а опісля і з грудей тисячів і тисячів народу..."

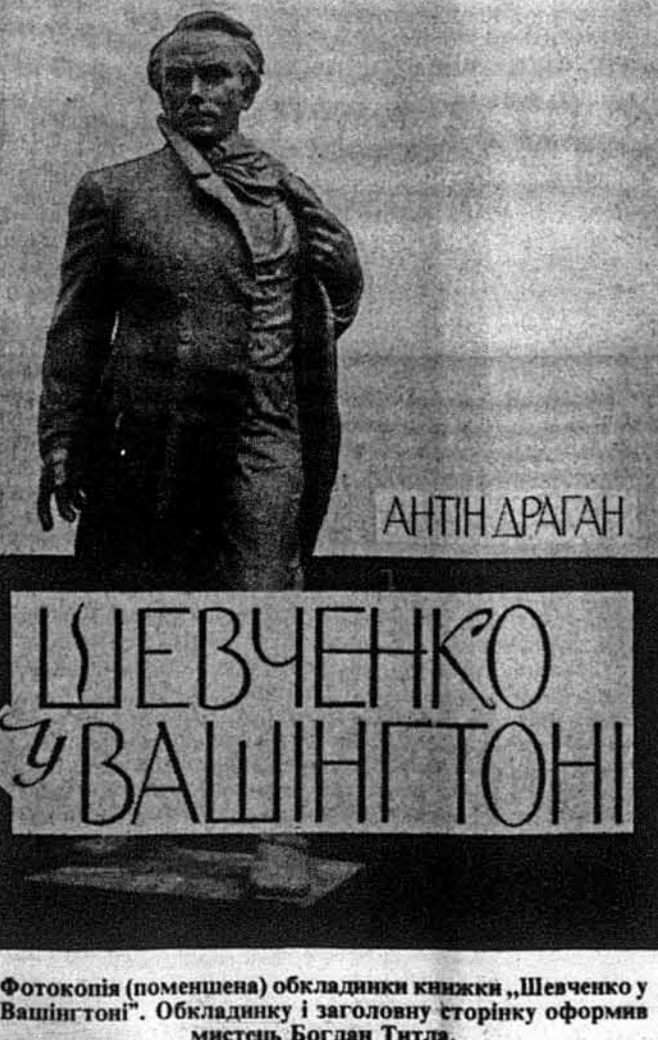
Так починається надруковане у „Свободі" з 30-го чевня 1964 року повідомлення-репортаж про чи не найсвітлішу і чи не найбільшим трудом довершену подію в історії Української Америки, відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашінгтоні.

Історія тієї події, від видвигнення її ідеї почавши, а на довгому і складному та вельми трудному її здійснюванні і остаточному здійсненні закінчивши, становить зміст цієї багатоілюстрованої книжки „Шевченко у Вашінгтоні".

Книжка має вісім розділів, зміст яких говорить сам за себе. Друкуємо його на четвертій сторінці.

Передмову до книжки написав секретар Комтету Пам'ятника Шевченкові і тодішній головний секретар УНСоюзу та теперішній голова Наукового Т-ва ім. Шевченка проф. д-р Ярослав Падох. У своїй передмові д-р Падох звертає окрему увагу на розділ про „битву за Шевченка", пишучи:

(Закінчення на ст. 4)

Фотокопія (поменшена) обкладинки книжки „Шевченко у Вашінгтоні". Обкладинку і заголовну сторінку оформив мистець Богдан Титла.

В АМЕРИЦІ

НА ФЛЬОРИДІ, ДЕ спеціяльно охороняють крокодилів, щоб не вмирали, вони сильно розмножилися в останніх роках. Рівночасно з побільшенням числа крокодилів, що доходить до мільйона, зростає сильно населення Фльориди і через це крокодили починають менше боятися людей та скорше готові їх атакувати. Минулого тижня згинув в цей спосіб 11-літній хлопчина.

ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ дістала тепер велику кількість добровольців, що хочуть допомагати у виборах. Більшість з них це жінки і цей факт пояснюють тим, що кандидатом на віцепрезидента є тепер жінка.

СТРАЙКУЮЧІ ШПИТАЛЬНІ робітники влаштували у вівторок, 14-го серпня велику демонстрацію перед чотирма шпиталями в Ню Йорку. Учасником демонстрації та промовцем був, між іншими, відомий телевізійний та фільмовий актор Ед Аснер, який є президентом юнії акторів.

ДЖЕРАЛДІН ФЕРРАРО, заявила, що вона не є в силі сповнити даної публічно обіцянки і виявити скільки доходового податку платить її чоловік. Вона однак сподівається, що він сам це зробить. Дж. Ферарро була на передвиборчій поїздці по Каліфорнії і уважають, що заховання в таємниці доходів чоловіка не є для її кампанії корисним.

РУМУНСЬКИЙ ЖУРНАЛІСТ, що в часі Олімпіяди допомагав подавати репортажі для газети в Сан Дієго у Каліфорнії, попросив про дозвіл залишитися у ЗСА. Він як репортер румунського спортового журналу „Спортуль" приїхав з румунською дружиною спортовців та мав з ними відлетіти до дому у понеділок, 13-го серпня, після закінчення XXIII Ігрищ. В Румунії він залишив дружину і п'ятимісячну доньку.

ПЕРШИЙ В КРАЇНІ закон для охорони проти кислотного дощу став обо'язуючий у стейті Ню Йорк. Закон підписав губернатор Маріо Квомо. Закон вимагає зменшити вжиток сірчаної кислоти на 12 відсотків до 1988 року.

ПУБЛІЧНА ОПІНІЯ щодо цьогорічних виборів на президента є в ЗСА значно більше поділена, як виказують різні опити. Уважають, що так сильно поділених думок щодо політики демократів і республіканців ще ніколи не було. Одною з причин є те, що давня традиція льояльности до партій з кожним роком послаблюється.

ВЕЛИКІ ЗМІНИ В асекурації на авто, які впроваджено у стейті Ню Джерзі не находять такого широкого відгуку у публіки, як сподівалися. Новим законом, який увійшов у життя при кінці 1983 року водії авт можуть зменшити свою асекурацію майже на 25 відсотків, але зменшують тим самим свою охорону проти випадків, Тому здається водії не є так скорі це робити, хоча кошти забезпечення на авта в тому стейті є одним з найвищих в країні.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

І Америці належиться золота медаля

XXIII Олімпійські Ігрища, які розпочалися 28-го липня ц.р. у Лос Анджелесі і закінчились опівночі 12-го серпня 1984 року, не можна розглядати як тільки сутоспортову імпрезу. Це не була американська, а міжнародна подія із такими наслідками, що їх навіть трудно тепер передбачити. Це був тріюмф американського організаційного хисту, це був тріюмф американського джентлменського спортового духа, це був теж тріюмф поширеної уже по всьому світі староримської правди, що „ін корпоре сано — менс сана" — у здоровому тілі здорова душа!

Коли у реакції на совєтську окупацію Афганістану президент Джиммі Картер проголосив бойкот Олімпіяди у Москві — 63 держави у світі послухали і їхня відсутність на цій Олімпіяді дала себе яскраво відчути — обнизився її рівень і зацікавлення нею. Тепер, у відповідь на рішення Москви, не брати участи в Олімпіяді в Лос Анджелесі, 140 країн з усіх кінців світу прислали до Америки свої олімпійські дружини, 8,000 спортових референтів-репортерів прибули до Лос Анджелесу і тільки 10 комуністичних країн з СССР включно не брали участи. Совєтський уряд мотивував бойкот Олімпіяди в Америці небезпекою, яка загрожує олімпійським змагунам. Ні одному учасникові Олімпіяди волос не впав з голови, величаві й подивугідні змагання проходили у зразковому ладі, хід Олімпіяди розентузіязмував мільйони людей в Америці, з яких багато ніколи особливо не цікавилися спортом і, — як інформує Міжнародний Олімпійський Комітет — кругло два більйони людей у всьому світі приглядались ходові змагань в Лос Анджелесі на телевізорах.

Опівночі з 12-го на 13-те серпня 1984 року 100,000 осіб, між ними найвищі достойники різних країн, приглядались кольоритній церемонії закінчення Олімпіяди і, — як читаємо в одному з коментарів,-100,000 осіб з жалем вислухали офіційного проголошення президентом Міжнародного Олімпійського Комітету, що Олімпіяда закінчена. Президент цього Комітету Хуан Самаранч мав справедливі причини дякувати американцям за зразкове переведення Олімпійських Ігрищ, — американські керівні чинники з державної верхівки та спортового світу мають справедливу причину дякувати 50,000 каліфорнійським добровільцям, які зголосилися до безкорисної допомоги органам безпеки та іншим клітинам велетенського і складного організаційного апарату потрібного для такої імпрези. І вони причинилися також до того, що XXIII Олімпійські Ігрища в Лос Анджелесі стали такою чудовою унікальною подією.

Фахівці різних ділянок спорту можуть обмірковувати і мати суперечні погляди щодо хисту і справности окремих змагунів, нагороджених медалями. Але незалежно від тої спортової сторінки, олімпійські дружини вернуться до 140 країн у широкому світі і розповідатимуть про ті чудесні речі, що їх бачили в Америці, будуть прославляти гостинність американців, і стануть найкращими пропаґаторами американської свободи, американського добробуту, американського пошанування в теорії і практиці рівности всіх людей без уваги на расу, націю, стать і віровизнання. І тут цей політичний наслідок XXIII Олімпіяди. XXIII Олімпіяда була величезним успіхом який підніс престиж Америки у всьому світі і водночас став компромітацією того совєтського уряду, який рішив не допустити своїх сателітітних атлетів на Олімпіяду, поширюючи про Америку злобні брехні.

Здобуті американськими легкоатлетами нагороди 83 золотих, 61 срібних і 30 бронзових медалів — тим цінніші і важливіші, що дістали ті нагороди дійсні аматори. Коли большевики нахваляються золотими медалями, що їх діставали члени совєтської олімпійської дружини (між ними українці, що їх називано „рашен") то промовчували, що це були професіонали, вишколювані змалку на державний кошт і тільки надмірний лібералізм Міжнародного Олімпійського Комітету допускав тих професіоналів до змагань. Американці були завжди народом, закоханим у спорті. Ще поки розвинувся їх наче національний спорт — бейзбол — відчувалися покази „родео" — приборкування диких коней, і саме в Америці зорганізувався найбільший у світі і найславетніший своїми показами цирк Барнума.

Цьогорічна Олімпіяда у Лос Анджелесі була тільки потвердженням захоплення американською молоддю — але й середущим поколінням — спортом. Американські дружини бейзболу, футболу, кошиківки чи теніса — мають міжнародну славу. Американські школи сприяють нахилові молоді до спорту, — але держава не втручається туди — це діло самої молоді, батьків, виховників. XXIII Олімпіяда була тріюмфом цієї доброї системи.

А. Драган

„ШЕВЧЕНКО У ВАШІНҐТОНІ"

(Мова про книжку під таким заголовком цього ж автора)

Поява цієї книжки є — з одного боку — віддавна плянована, а з другого — цілком нагла і припадкова. Очевидно, що одне з другим не йде впарі, але в цьому випадку так сталося.

Д-р Ярослав Падох, секретар Комітету Пам'ятника Шевченкові, у своїй передмові до книжки згадує, що „на одному із останніх засідань Управи Комітету Пам'ятника Шевченкові у Вашінґтоні в 1965-му році схвалено підготовити і надрукувати історію того пам'ятника". Добігає 20 років від часу того рішення, а про історію пам'ятника ні слиху, ні диху. Тим не менше підписаний з д-ром Падохом про неї не тільки тямили, але і дещо плянували під спільним авторством. Він бо, д-р Я. Падох, як секретар Комітету був уже силою свого відповідального посту найбільше і найкраще в курсі всіх справ, зокрема процедурально - формальних, що вимагали цих власне формальних рішень Комітету, а підписаний зі свого боку, як член Комітету та редактор щоденника, мав ще до діла з „народом", з громадою, отже получення одного і другого могло б дати не тільки „суху" документальну історію, але й дещо з переживань сучасників та співтворців тієї історії.

Та це був приватний плян без будь-якого формального зобов'язання. В додатку, будь-яке планове здійснення задуму натрапляло на одну велику перешкоду: повна розпорошеність документальних архівних матеріялів. Їх акумулювали адміністратори УККА і КПШ зразу Василь Мудрий і опісля Юліян Ревай, що урядували в приміщеннях УККА і НТШ, які змінялися і опісля св.п. Ю. Ревай ще в приміщенні Українського Інститут Америки. Всі ці архівні матеріяли починають щойно тепер поступово збиратися у нових приміщеннях НТШ і можна мати надію, що вкороткі вже можна буде ними користуватися.

Тим часом трапилася — можна б сказати — нагла справа. Цього 1984 року сповняється 20 років з часу врочистого відкриття пам'ятника Шевченкові у Вашінґтоні, що було не тільки одним із найбільших досягнень Української Америки в її вже 100-літній історії, але й найповнішим виявом того що в нас завжди, і зокрема сьогодні, є найбільше на потребу: того єдиномислія і братолюбія, що їх благав Шевченко в Господа для свого народу.

Надійним проблиском по вороту до тих завітних Шевченкових ідеалів було для багатьох несподіване і неочікуване погодження порізнених у інших справах двох секторів нашої громади, що їх репрезентують Український Конгресовий Комітет Америки і Українська Американська Координаційна Рада, скористати із форуму активно незаанґажованого в тих суперечностях Наукового Товариства ім. Шевченка та спільно відзначити це славне20-ліття. Підготова до цього спільного відзначення, що відбудеться у Вашінґтоні в неділю, 16-го вересня 1984 року, продовжується, якщо не формально, то фактично.

Але при цій нагоді виявилося, що це чи не найславніше наше недавноминуле поставлення і відкриття пам'ятника Шевченкові у Вашінґтоні, хоча ще дуже свіже, поступово відходить в забуття з величезною шкодою для нашого сучасного і майбутнього.

І це спонукало нас в найкоротшому часі приготовити й опублікувати історію тієї „нової Статуї Свободи" — як названо пам'ятник нашому Кобзареві у Вашінґтоні, але не „суху" і „з перспективи", але в дусі того неймовірного підйому й ентузіязму, в якому ця подія проходила і відбулася. Ми не мали в цьому більших труднощів, ні з архівами, ні з дослідами, бо могли скористати — за малими тільки виїмками — із власних газетних повідомлень, репортажів, статтей і коментарів.

Отже, головна мета цієї давно плянованої і тепер нагло приготованої та виданої книжки-це пригадка одного з найславніших нашого минулого, щоб ними одушевлятися і керуватися в наших починах і діях сьогодні і в майбутньому. Ми бо серед неймовірних труднощів та максимальними зусиллями поставили той Пам'ятник з великої літери в кожному відношенні, але досі, протягом 20 років від тієї події, навіть не пробували її використати для теперішнього і майбутнього. Згадаймо тільки дещо:

Комішенери дистрикту Колюмбія, на публічній площі якого пам'ятник поставлено, заповіли, що вони кожного року день відкриття пам'ятника, 27-го червня, проголошуватимуть „Українським Днем" у столиці Америки. Чому нам з цього не скористати, влаштовуючи кожного року в цей день у Вашінґтоні відповідні імпрези, як їх влаштовують італійці в „День Колюмба", поляки в „День Пулаского" та ін.?

Ще інший аспект. Досі, за 100 років нашого поселення в Америці, ми, українці, не спромоглися на відповідну нашу „головну квартиру" в столиці Америки, з відповідним інформаційним, культурним і навіть політичним осередком. Пам'ятник Шевченкові, ця наша американська „нова Статуя Свободи", чудово надається на те, щоб в її околиці придбати, чи збудувати, відповідні приміщення для таких цілей.

Реєстр таких потреб і можливостей можна продовжувати і сподіємося, що пригадка тих світлих подій з поставленням і відкриттям пам'ятника, описаних в такому ентузіястичному дусі, в якому вони відбувалися та зібраних у цій книжці, спонукає нас до того, що сказав піонер Української Америки, основоположник „Свободи" і Українського Народного Союзу о. Григорій Грушка, віршовано висловлюючи Шевченкові вдячність, „за ту силу, яку вдихнув в наші душі: мертвих воскресати й на руїні Україні волю здобувати!".

Пригадка цих справ у 20-річчя відкриття пам'ятника та заплеяноване відзначення цієї річниці було одною з головних спонук наглої підготови цієї давноплянованої книжки. Але, „побожне бажання" і плян-це одна справа, а їх здійснення - друга. Коли мова про книжку про „Шевченка у Вашінґтоні", то до її публікації в рекордово короткому часі (два місяці) рішально причинився Український Народний Союз, зокрема його Головний Екзекутивний Комітет, а за ним доброзичлива атмосфера та співпраця, з якими зустрілися підготова і друк цієї книжки в „Свободі", її редакції, адміністрації та друкарні.

Усім їм належиться заслужена вдячність.

Степан Женецький

НАД ЮҐОСЛАВІЄЮ ЗБИРАЮТЬСЯ ЧОРНІ ХМАРИ

Світова преса, покликаючись на юґославські урядові джерела,подала, що „ворожі до комуністичної системи чинники", у спілці з місцевими націоналістами і „реакційними колами на Заході" плянували перевести переворот в Юґославії щоб установити західнього стилю демократичну систему. Про це відкрито говориться у парляментах складових республік Юґославії і на партійних зборищах. Рівночасно західні пресові аґенції повідомили, що в Юґославії в зв'язку з цією справою, арештовано шість осіб.

Вістки ці означають, що Юґославія найшлася у затяжній кризі, причиною якої є структуральні недомагання тієї, як і кожної комуністичної держави. Виявляється, що юґославська система, що її створив Броз Тіто, не працює. Криза ця, яка заіснувала зразу після створення юґославської комуністичної федерації, а яку досить зручно придушував Тіто, почала виразно проявлятися за останні три роки, отже зразу після відходу творця сьогоднішньої Юґославії.

Як пише найкращий знавець комуністичної Юґославії, один з її творців і „соратник" та найближчий співпрацівник Тіта Мілован Джілас, — корінь, що спричиняє всі лиха Юґославії, лежить в політичній і соціяльній структурі цієї держави, яка встановила упривілейовану і командну ролю комуністичної партії у політичному апараті над життям всієї країни. В Юґославії конечно потрібні демократичні реформи для заспокоєння не лиш самої цієї балканської кільканаціональної федерації, але й для замирення цілого балканського району.

Із центральною владою однієї партії, якою є Ліґа комуністів, Юґославія нічим не відрізняється від усіх інших комуністичних держав, але багато недомагань комуністичної системи виявляється саме в ній із-за специфічних там форм і практик.

Після розриву зі Совєтським Союзом в 1948 році Юґославія почала застосовувати економічну і соціяльну систему, які відрізнялися від тих, що їх прийняли інші східньоевропейські комуністичні країни, що найшлися під „опікою" Москви. Але швидка юґославська розбудова індустрії, хоч подібна до їхньої, виявилася помилковою. Економічно, технологічно і культурно Юґославія є пов'язана із Заходом і це відбивається неґативно на її торгівлі: індустріяльні вироби, продуковані в Юґославії, не мають збуту на Заході, бо він має свою розбудовану індустрію.

За Тіта, Юґославія розвинулася, до, що так можна окреслити, піврозвиненого стану. Але її політична система ніколи не змінювалася. Хоч трошки ліберальніша, вона залишилася в основному такою самою, як інші східньоевропейські комуністичні держави, сателіти Москви.

Розвиток індустріялізації Юґославії не виріс з економічних мотивів країни, а тільки з ідеологічних і бюрократичних вказівок. Головну увагу було звернено на важку індустрію і побудовано фабрики, що залежать в основному на імпортованих сирівцях. В тому самому часі зросло в Юґославії велике безробіття: більше як 900,000 населення опинилося без праці; до того числа не включено 700,000 робітників, які не могли найти праці в Юґославії, і виїхали на працю до Західньої Европи. Закордонні борги постійно зростають, частинно із-за зросту цін спроваджуваних сирівців, зокрема за останніх п'ять років володіння Тіта, і тепер виносять понад 20 більйонів долярів.

Відносини поміж складовими республіками змінилися не тільки між собою, але також в стосунку центральної влади в Беоґраді. За виїмком впливу на національну оборону і закордонну політику, в усіх інших державних справах, республіки добилися конфедеративного статусу. Хоч володіюча партія затримала монополь влади в своїх руках, але вона (партія), також багато децентралізується: біль-

(Закінчення на ст. 3)

Іванна Савицька

Із спогадів юного фільмара

Коли Довженко писав, що — „кіно, — мистецтво одержимих", йому й не снилось, що в столиці Америки, 27-го червня, 1964 року його пророчі слова здійсняться стовідсотково.

Був це найбільший здвиг українців на цій землі (стотисячна маса людей). Президент Айзенгавер особисто відкривав пам'ятник Тарасові Шевченкові, а Джек Пеленс і Майк Мазуркі (персонажі із світу одержимих), були присутні на отому величавому здвизі.

Фільмова служба Пласту під проводом сеньйора Михайла Пежанського вислала мене до Вашінґтону ловити на плівку цікаві, із здвигу, кадри. Перебіг свята фільмувало кількох фахівців. Оперування професійною камерою вимагало певного досвіду. Я хвилювався не їв, не спав, переживав свій дебют.

Втиснувшись в Нюарку до поїзду, я ледве захопив місце. Поїзд „тріщав", набитий по вінця нюйоркською паломничою братією, яка зразу розкрила щедрі їстивні припаси прозаїчного аромату.

Мій наплечник тяжів важкими рольками фільмів, різними притягальними сочками, професійним приладдям, тож не було там місця на однісіньку скибочку хліба. Про їжу, річ ясна, тоді я зовсім не думав. Фільмування — і яйця на твердо, під милий Біг, яка жахлива комбінація.

Вашінґтон гомонів українцями. Неймовірний жар збивав із ніг найсильніших. Я пробивався, мов сверлик, крізь збиті лави маршуючих, ловив на плівку чиїсь подерті черевики, покалічені ноги, спрагнені прохолоди уста, покривавлені носи, заплакані, безсилі діти, краплини поту в мандрівці з чола аж за адамову кістку, сотні маршуючих ніг, пухирі на п'ятах, розкриті у співі уста, розпромінені очі, барвисті курінні прапори, а далі — „Айка" із його парасолею, Пеленса і Мазуркі, все те потрібне для доповнення доброго документального фільму.

Велика камера жахливо тяжіла, страшно хотілось пити, та черги перед станками з водою посувалися дуже ліниво. Жалко було дивитись, як станки з пророчим Шевченковим Словом чекали й чекали на покупців...

Увечері неймовірно голодний і охлялий докраю я пішов ще на два українські концерти (п'ять годин музики), і десь біля півночі добився до залізничої станції. Я впав на лавку півмертвий, запхавши під ноги наплечник, і швидко пірнув у небуття...

— „Вейк ап, вейк ап", це вже остання станція", — сказав кондуктор.

— Яка остання? Я щойно, пане, здрімнувся!

— Це вже Ню Йорк і потяг далі не іде. Плати доляра і вертайся з нами до Нюарку, за п'ятнадцять хвилин будеш дома.

Я заплатив, і знову заплющив очі. Мене огорнуло щось тепле, солодке, і безмежно спокійне, гейби передсінок раю, а потім світ розступився і я полетів у якусь бездонну безодню.

— „Вейк ап, вейк ап", я забув тебе в Нюарку збудити. Ти знов приїхав до столиці. Під милий Біг, де ж ти так сину загулявся? Чи не випив ти забагато?

Кондуктор не вірив, що я фільмував Президента, я ж скидався на справжнього бома. Три дні неголений, волосся збилося у якийсь нечесаний віхоть, сорочка чомусь без ґудзиків, а краватка стиснулася так, що прийшлося її відтинати. Але фільми, неповторні сцени із здвигу, мої скарби, мій великий маєток. Мій перший поважний осяг були весь час зі мною, у голові у думках, у серці, і в важкому наплечнику юного українського фільмара, одержимого кіном.

Ах правда, я забув вам представитись. Називаюся Роман.

СУД В НЮ ЙОРКУ вирішив, що 11-літня мати, яка при кінці 1983 року привела на світ дитину, не мала права віддати її до адоптування тому, що вона малолітня і в такому випадку рішення мусить зробити судово назначений опікун.

В МОСКВІ ПОМЕР на 55-му році життя совєтський багатократний шахіст-чемпіон Совєтського Союзу Тіґран Петросян, який був світовим майстром в роках 1963-69. Совєтське пресове аґентство ТАСС, інформуючи про смерть Петросяна, не подало причини смерти великого майстра, який був з походження вірменином, але жив довший час у Тбілісі, Грузія, а в шахи почав грати, маючи 12 років. До речі, Петросян належав до цих майстрів спорту, які засудили Віктора Корчного після того, як він вирішив залишитися на Заході і не повертатися більше до СССР.

„Листи читачів" повинні бути не довші, як одна сторінка машинопису, друкована через два інтервали Лист повинен торкатися тем, порушених тільки на сторінках „Свободи". Реаґувати слід до десяти днів після опублікування матеріялу. Якщо лист пишеться рукою, то слід писати його чітко і виразно і також з великими відступами поміж рядками. Редакція застерігає за собою право скорочувати листи й виправляти мову, як і скреслювати різкі вислови.

К. Крупський

УКРАЇНЦІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАКОСТЕНІЛИХ ПОЛЬСЬКИХ УПЕРЕДЖЕНЬ

II.

В подорожі синові асистував шляхтич Буковський, який в Україні залюбився у селянській дівчині Наді. Та Надя „по-щирості" сказала Буковському: „Ми — дівчата є гарні лиш кілька років, а як прийде п'ятеро дітей, ми товстіємо, а до того коли випаде кілька зубів", а — вказуючи на прохожу жінку, вона сказала: „Маючи 27 років, — ми вже старі жінки, а після 38 літ ми вмираємо, а чоловіки знаходять собі інші жінки, і знову починається танцями, і так воно йде без кінця".

Син маґната ганить закоханого Буковського такими словами: „Хто б вона не була — вона не вміє читати. Вона нічого не знає, має тільки один одяг. Вона є православною з усім його підступством. За десять років вона буде стара, товста і лінива. Де ти покажешся з такою жінкою?"

Ось так то наївно змальовує українську жінку американський письменник, який повірив в те, що про українців написали йому поляки.

У поясненні, на початку книжки, автор каже, що за порадою того американського поляка-автоводія Едварда Пішека та його асистента Станіслава Мошука, який виявив сильне знання у мистецтві та історії, автор звернувся до кільканадцяти польських науковців і дослідників, щоб отримати від них сучасні наукові праці з п'ятнадцяти важливих галузей науки. Величезна маса дорученого йому того матеріялу була уважно пересортована та переведена на англійську мову. Усі ті науковці отримали заплату за їхні праці, хоч більшість з них вже мала готові свої матеріяли.

Та найбільше і найгірше дісталося українцям у книжці „Поленд", а головно у передостанньому її розділі п.н. „Розвіяні мрії", де вже іде мова про час Першої світової війни. На сторінці 353-ій, між іншим читаємо: „На сході українці — галичани заслужили собі свою власну державу незалежну від Росії і Польщі. Вони були спритними аґітаторами, але їм бракувало центрального уряду та спосібности створити такий уряд; вони були людьми киненими напризволяще, мріяли про свободу, але іґнорували основні потягнення, якими ту свободу можна здобути. Любонський провів більшу частину свого життя на українських маєтках. Він бажав, щоб між поляками та українцями прийшло до якогось, хоч часового союзу. Припускаючи, що на протязі яких 50-ти років українці могли б викресати зі себе якесь власне самоуправління, але він також знав, що ті дикі нездисципліновані козаки намагалися створити націю тоді, коли в дійсності в них було 150 воюючих між собою волостей,з яких кожна мала свого самозваного отамана. Вони були приречені на розпад і скоре поглинення котримсь краще здисциплінованим сусідом".

У 1919 році жінка Віктора Буковського справила прийняття, на яке запрошено саму еліту з політичного і мистецького світу Кракова і Варшави. Віктор Буковський — нащадок дрібного шляхтича з XIII сторіччя, оженившись з донькою американського мільйонера став багатшим чим граф Любонський — також нащадок польського маґната з XIII сторіччя. Резиденція Буковських посідала ґалерію дорогих мистецьких образів, а також пишну авдиторію на понад 100 осіб. У тій авдиторії, під час прийняття грав піяніст Падеревський. На прийняття був запрошений українець Тарас Вондрачук — колишній власник маєтку біля Києва. Від литовців запрошено проф. Юрґеля.

У розмові з Любонським, Вондрачук і Юрґеля твердили, що їхні народи також посідають культуру, але Любонський не дав переконати себе, бо він культурою не уважав народної кухні, націоналістичних мітів і т.п. Культурою він уважав: музику, яка промовляє до всіх, архітектуру, яку здвигають для ужиточної важливости , поезію, яка відчуває та повісті, які постійно побуджують аспірації народу.

Та найкраще буде навести в дослівному перекладі частину „лекції" про культуру, що її вклав автор в уста фіктивного Любонського, а на ділі, воно було і є хворобливим уроєнням поляків про їхню духову вищість:

„Панове, нагромадження такої культури забирає час та відданість чоловіків і жінок, які знають, що вони роблять. (Він зробив перерву, майже боячись робити своє чергове твердження, а тоді сказав.) Ви, українці, не мали часу створити такої культури і якщо ви пробуватимете створити свою власну державу без достатніх фундаментів — вона розвалиться. Я запевняю вас Вондрачук, що вона розпадеться, можливо, на протязі десяти років, бо вам бракує міцного підложжя для будови. Вам бракує музики, архітектури, чудових міських площ та великих повістей. Я припускаю, що поезія, яку ви маєте, завдяки одній людині, яка зрозуміла би, що я говорю, — ваш Шевченко, який одинцем дав Україні душу". (сторінка 373)

А далі автор пише: „Вондрачук не міг здержати свого обурення: Чому ви завжди кажете „ди Юкреїн"? Ви не звертаєтесь до Польщі як до „ди Поленд".

З наведеного бачимо цілковиту необізнаність Миченера з мовною справою. Чейже дискусія велася в польській мові, а в польській мові так як і в українській родівника в роді англійського "the" перед іменниками зовсім нема. Усі іменники в цих мовах мають троякий рід розпізнаваний по кінцівці кожного іменника і таким чином в цих мовах нема місця для якоїсь дискримінації недержавного народу.

Тут містер Миченер вже дописався до нісенітниць. У поясненні на початку книжки автор каже, що готовий до друку рукопис книжки читав проф. Маріян Турський в Римі і Кляра Ґловчевська в Ню Йорку. (Нас зовсім не здивувало б те, коли б його також читали та одобрили у Ватикані) Цікаво, що вони не звернули уваги на таку недоречність автора.

Під кінець опису розмови поляків з українцем і литовцем, автор пише: „Неосвічений, але дуже розумний Тарас Вондрачук — найменований за одним з українських леґендарних революціонерів, що намагалися створити націю, якій бракує книжок, будівель та будь-якої пам'яті самоуправи, які ніколи не сумнівалися в тому, що сила волі плюс швидкі коні і греко-католицька релігія є вистачальною основою для модерної держави".

Жінка Буковського пробудилася, коли чоловік її клався спати в півтретьої години ранком.

— Чи ви договорилися до чогось? — спитала вона.

(Закінчення на ст. 3)

СОЮЗОВЦІ! ЖИТТЬОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА МАЛУ СУМУ НЕ Є ЖАДНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ. ПЕРЕВІРТЕ НЕГАЙНО ВИСОТУ СВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ПІДНЕСІТЬ ЙОГО ДО ТАКОЇ СУМИ, ЯКА ВІДПОВІДАЛА Б ПОТРЕБАМ ВАШОЇ РОДИНИ. ЧИМ БІЛЬША РОДИНА, ТИМ БІЛЬШЕ ТРЕБА МАТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ СОЮЗІ МОЖНА ЗАБЕЗПЕЧИТИСЬ НА НЕОБМЕЖЕНУ СУМУ 50,000, 100,000, 200,000 І БІЛЬШЕ ДОЛ. РАДИМО ВАМ ЩЕ СЬОГОДНІ ПЕРЕВІРИТИ ВИСОТУ ВАШОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

Громада в Дітройті активізується

Гаряче мишиґенське літо дуже сприятливе для заслуженого відпочинку, ловлі риб у прекрасних озерах стейту та развагових імпрез у мальовничих оселях Дітройту. Одначе зовсім несприятливе для суспільно-громадської праці, яку конечно треба виконати, не зважаючи на такі чи інші сезонові умовини.

Управа Метрополітального Відділу Української Американської Координаційної Ради вибрана 19-го травня ц. р., не заплянувала вакацій для своїх членів, і тоді, коли загал громадянства любується сонцем і зеленню на лоні природи, її комісії та окремі члени важко працюють для здійснення намічених акцій.

Збірка на СКВУ

Д-р Петро Саварин, голова СКВУ, під час свого перебування у Дітройті в червні ц. р.. своєю участю та головною промовою причинився до до величавого вшанування 50-ліття суспільно-політичної праці д-р Марусі Бек, а також під час зустрічі з громадськістю Дітройту видвигнув життєві актуальні для цілої української спільноти в діяспорі справи, а саме: єдність української громади в ЗСА та розбудови сильної фінансової бази для СКВУ. Піднесені ним потреби лягли в основу дій Метрополітального Відділу УАКРади, особливо для збірки фондів.

Для успішного проведення збірки датків на СКВУ Управа зорганізувала окрему Фінансову комісію, до якої увійшли відомі збирачі датків. Комісію очолив Дмитро Федорко. Початки вказують, що збірка на СКВУ завершиться повним успіхом. Ця сама комісія проводить також збірку Громадського датку з виразним показником успіху. В цій цілі Управа видала заклики до громадянства метрополії Дітройту, вказуючи в них на діяльність СКВУ та УАКРаду і їхні фінансові потреби.

Шкільництво

В нещодавному зверненні до батьків дітей і молоді шкільного віку та громадського активу Управа Відділу УАКРади вказує на важливість української мови у вихованні дітей і молоді. Вказує на мережу українських шкіл, від садочків і передшкілля починаючи, повз парафіяльні цілоденні та українознавчі суботні школи, курсами української мови на Вейнському університеті кінчаючи. Цим підкреслює вона широкі можливості навчання дітей і молоді української мови.

У зверненні подано цілу низку практичних порад та вказівок відносно вписів, місця шкіл, початку навчання та адреси, на які слід звертатися по докладніші інформації відносно дотичних шкіл.

Поїздка до Вашінґтону

Якось не пощастило зорганізувати з обидвох представництв громади Дітройту УККА і УАКР—одного апарату для організування поїздки до Вашінґтону на Маніфестацію. Тому Управа Відділу УАКРади зайнялася цією важливою справою, розгорнувши ширші акції серед громади.

В листівках виданих для цієї цілі підкреслено потребу масової участи українців у Вашінґтоні, щоб не тільки гідно відзначити 20-ліття відслонення пам'ятника Тараса Шевченка, а особливо могутнім голосом запротестувати проти насильної русифікації України, що її Москва проводить тепер на українських землях.

В інформаціях подано час виїзду автобусів з Дітройту до Вашінгтону: в суботу, 15-го вересня, о год. 6-ій і 7-ій вранці. Поворот до Дітройту після концерту в неділю, 16-го вересня. Кошти переїзду в обидва боки та нічліг у готелі (дві особи в кімнаті) —110 дол. від особи. Квитки на концерт слід замовляти разом із зголошенням на виїзд. Вказана ціна не включає вступу на концерт.

Мабуть, не до всіх зацікавлених поїздкою дійдуть видані листівки, тому тут подаємо місця зголошень, а саме: канцелярія Відділу УАКРади (313) 756-8245; секретарі: Р. Лазарчук—(313) 336-5486, Стефан Зубаль—(313) 892-8729. Зголошення приймаються до 5-го вересня ц. р. включно.

Жидівсько-польсько-український діялог

Розпочатий декілька років тому жидівсько-польсько-український діялог продовжується з повним успіхом.

Цьогорічне відзначення роковин вибуху Другої світової війни відбудеться у четвер, 6-го вересня ц. р., початок о год. 7:30 вечора у залі Мерсі коледжу в Дітройті. Головним промовцем від української громади буде молодий, загальновідомий нашій громаді суспільно-громадський діяч д-р Ярослав Березовський.

Управа Відділу УАКРади закликає все українське громадянство до загальної участи. Вступ вільний. Адреса Мерсі коледжу: Mercy Colledge of Detroit, Health Center, McCauley Auditorium, 8200 West Outer Drive at Southfield, Detroit, Mich.

Люндський університет нагородив проф. Ю. Шевельова почесним докторатом

Влітку цього року проф. Юрій Шевельов, мовознавець-славіст і літературознавець та президент УВАН у ЗСА, одержав почесний докторат від Люндського університету в Швеції. Минулого року він дістав почесний докторат від Альбертського університету в Канаді.

Люндський університет був заснований в середині ХУІІ століття і після Уппсальського університету є найбільш уславленим університетом Швеції. Професор Шевельов, який постійно живе в Ню Йорку, у березні цього року несподівано дістав від Люндського університету телеграму—запрошення прибути в кінці травня до Люнду для одержання почесного докторату.

Пізніше Ю. Шевельов довідався, що Люндський університет має вшанувати почесними докторатами двадцять одного ученого з Англії, Голляндії, Данії, Німеччини, Норвегії, З'єднаних Стейтів Америки, Фінляндії і Швеції, фахівців теологічних, юридичних, медичних, математичних, технічних, суспільних і гуманітарних наук. Юрій Шевельов був одним із трьох вшановуваних учених-гуманістів. Кандидатів на почесних докторів вибирав відповідний факультет університету. Очевидно, кандидатуру проф. Шевельова висунув Інститут Славістики, який діє при Люндському університеті і який очолює професор Любомир Дюрович, з походження словак.

З нагоди урочистостей шведською мовою була видана книжечка „Надання докторських ступенів у Люндському університеті". Кожному почесному докторові у цій книжці присвячено окрему статтю.

Про Ю. Шевельова написане таке: „Юрій Шевельов (Шерех), З'єднані Стейти Америки, народився 1908 року, професор-емірітус слов'янської філології в Колюмбійському університеті Шевельов відкрив нову епоху в історичній славістиці своєю працею „Передісторія слов'янських мов" (видана 1964 року). Він застосував нові мовознавчі методи для дослідження і опису розвитку слов'янських мов перед тим, як вони були засвідчені на письмі (перед IX сторіччям). Таким способом він спромігся описати одна за однією синхронічні системи слов'янської мови і виявити принципи розвитку цих систем. Спираючися на методологію цієї праці, Шевельов започаткував серію видань „Історична фонологія слов'янських мов", в якій монографічно описується розвиток кожної з тринадцяти слов'янських мов".

Авторами праць у цій серії є видатні науковці з різних країн світу. Про українську мову написав Ю. Шевельов.

Церемонія надання почесних докторатів відбувалася за старовинними традиціями надзвичайно урочисто. Всі професори Люндського університету і майбутні почесні доктори зібралися в університеті, одягненні у вечірні убрання, а звідти організовано, під звуки духової оркестри, пройшли через парк до старовинного собору. Там кожного кандидата на почесного доктора по одному викликали на вівтарне підвищення, коротко говорили про його заслуги в науці, тоді одягали йому золоту обручку, на голову клали лавровий вінок і давали диплом, написаний латинською мовою. Диплом був перев'язаний жовто-блакитною стрічкою (це національні кольори і шведів, і українців). Точно в момент передачі почесному докторові диплома, стріляла гармата, що стояла біля собору.

Після закінчення церемонії відбувся бенкет.

Наступного дня в Інституті Славістики була вечеря в честь Юрія Шевельова. З сусіднього шведського містечка Мальме приїхала делегація з трьох осіб від українських робітників, що там живуть і працюють. Делегати подарували проф. Шевельову квіти і вітали його. Вони сказали, що українці, мешканці містечка Мальме, дуже зраділи, коли довідалися, що серед учених з різних країн світу, яких вшановує Люндський університет, також є українець.

Як відомо, до Америки не можна привозити рослин— ані насіння, ні овочів, ні листя тощо. Тому, повертаючися з Европи, проф. Шевельов зголосив під час перевірки його речей на летовищі в Ню Йорку, що він має вінок з лаврового листя. Представник митної служби сказав, що він не може взяти на себе відповідальности пропустить будь-яке листя і покликав представника служби рослинництва. Прийшла молода гарна жінка, глянула на вінок і сказала „Congratulations".

Любов Дражевська

Новини видавничого фонду ім. Любомира Рихтицького— Степана Любомирського

Наш пресовий заклик, який весною появився майже в усіх українських часописах та журналах, як також наші листовні прохання, увінчалися відгуком відносно невеликого числа жертводавців. Хоч пожертви не дорівняли нашим сподіванням, видавництва Гомін України в Торонто, Канада, і Українська Видавнича Спілка в Лондоні, Англія, започаткували видання серії творів Любомира Рихтицького– Степана Любомирського. У великій прислузі нам стала Українська Фундація Волі в Америці, Інк., яка уможливила жертводавцям Фонду віднімати їхні пожертви від податку.

Видавництво Гомін України в Торонто є вже в заключній фазі видання роману автора, під псевдонімом Степан Любомирський „Ніколи не забуду", про боротьбу УПА під час німецької та російської окупацій України та переживання капітана канадського летунства в рядах УПА в цей кривавий лицарський період нашої історії. Вже восени 1984 року читачі зможуть набути цю книжку в українських книгарнях, у видавництві Гомін України і в кольпортерів цього видавництва.

Також Українська Видавнича Спілка в Лондоні є в процесі видання трилогії Степана Любомирського „Слідами Заповіту", поява першого тому під назвою „Поховате та вставайте" заплянована на кінець 1984 року. Появи наступних двох томів—„Кайдани порвіте" та „І вражою злою кров'ю волю окропіте" є намічені на половину і кінець 1985 року. Цей твір, який автор присвятив героям 30-го червня, розвиває маштаб дії від Сибіру до збройних конфронтацій та парляментарних палат цілого світу, переплітаний особистою дружбою і романтикою.

Крім того, готові вже до друку „Мільйонова пригода", політично-кримінальна, романтично-гумористична повість з життя української суспільности в Америці; „Безстрашні" та „Вітер і дим", два нариси із життя Першої Української Дивізії Української Національної Армії; „Афера Геррісон Гавз"—роман про українця, замішаного в кримінальні пригоди американського фінансового комґльомерату; як також „Гряде великий суд" і „Армія нескорених", два романи про визвольну боротьбу в сучасній та майбутній Україні. Рівнож пляниється упорядкувати та видати одним збірником широкосяжну журналістичну творчість Любомира Рихтицького.

Завдання немале, особливо беручи під увагу сьогоднішні дуже високі видавничі кошти. Тому далі звертаємося до українських читачів за фінансовою допомогою в нашому задумі. Пожертви просимо складати в Першому Українському Федеральному Банку „Певність", на число конто 29020-3 (First Security Federal Savings Bank, 936 North Western Avenue, Chicago, Ill., 60622, Account No. 29020-3). На бажання, висилаємо поквітковання з правом віднімати суму пожертви від податку. Імена жертводавців будуть поміщені на сторінках виданих книжок.

За Президію
Видавничого Фонду
д-р **Роман Кобилецький**
голова

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ЗСА і керівні республіканські кола заявили, що совєтські журналісти будуть допущені на Конвенцію Республіканської партії в Даллесі, Тексас і матимуть можливість передавати інформації з Конвенції безпосередньо, якщо цього бажатимуть, при допомозі американської апаратури. Первісно було тільки сказано, що деякі, зокрема консервативні групи республіканців, не бажали присутности на Конвенції совєтських кореспондентів, велика частина яких працює для КҐБ. Крім того тексаська поліція і ФБІ побоюються, що совєтські „гості" використають свій журналістичний привілей і займатимуться індустріяльним шпигунством в стейті.

Над Юґославією...

(Закінчення зі стор. 2)

шість важливих політичних справ вирішують тепер у столицях складових республік.

Силою свого авторитету і автократичного виконування влади, Тітові вдалося задержати бодай позірно політичну єдність Юґославії. Але навіть за його життя, республіки добилися значних економічних унезалежнень. Уряди республік поробили заходи, щоб охороняти свої місцеві економічні інтереси від конкуренції інших республік.

Залишивши у спадку колективний провід, який мав би символізувати рівність між республіками із однорічною ротацією президента, Тіто фактично спричинив там неефективність і неспроможність до праці в багатьох інституціях юґославської юнії.

Під сучасну пору Юґославія находиться на порозі нової затяжної кризи. Перепрограмування закордонних боргів і нова фінансова допомога Заходу, без сумніву, відвернуть економічний спад країни та дещо поправлять ситуацію, але такі заходи не зможуть дати справжнього лікарства на видужання країни. Таке лікарство можна найти — і мусить бути найдене, самими юґославами.

Джілас твердить, що не зважаючи на те, що загальне незадоволення населення з важких обставин життя та кількох твердолінійних урядових ідеологів, які постійно обвинувачують „внутрішніх контрреволюційних ворогів", криза не є створена якоюсь організованою організацією в Юґославії. Якщо в найближчих роках, — пише він, — партія не переведе значних реформ, Юґославія найдеться у соціяльному і національному безладді. Продовжування сучасної кризи доведе Юґославію за кілька років до стану третьорядної держави. Сьогодні ще немає ні одної республіки, що бажала б вийти з федерації, але жадна не погодиться залишитися в ній, якщо в Юґославії запанує хаос.

Виступ армії може врятувати федерацію, але їй (армії) не вдасться розв'язати головні проблеми. Щобільше, виступ армії, як політичного чинника, буде вважатися, більшістю республік, як речника найбільшої з них, сербської республіки, а це зможе привести до виступу з неї всіх республік.

Переміна юґославської структуральної кризи у політичну (національностеву) кризу з безпорядками та боротьбою між національностями, спричинить струс, що зрушить існуючі відносини не тільки на Балканах, але також і в середньосхідній Европі. А хто знає до чого це може допровадити?

Ми, українці, повинні уважно слідкувати за подіями в Юґославії, а це тому, що поперше: там живе біля 100,000 наших братів, що поселилися ще за Австрії; а подруге тому, що коли б резлетілася ця також многонаціональна комуністична держава і на її руїнах творилися б національні держави, які напевно відкинули б комуністичну систему, то Москва, мабуть, застосувала б т. зв. „Доктрину Брежнєва", яка полягає на тому, що братні соціялістичні країни обов'язані дати „допомогу" соціялістичній країні, щоб вона не попала під панування капіталістів... Правда, Юґославія вийшла з-під опіки Москви, але залишилася комуністичною, отже вона поспішить допомагати Юґославії не як державі зі „соціялістичною системою". Знову невідомо, як на такий крок Москви зареаґував би Захід: так як на окупацію Мадярщини і Чехо-Словаччини — а чи поспішив би з мілітарною допомогою Юґославії.

Отже події в Юґославії можуть мати великий вплив і на дальшу долю не тільки українців в цій країні, але й на долю всієї України.

Українці...

(Закінчення зі стор. 2)

— Як можна договоритися з глупим литовцем і дурним українцем? — спитав він.

Поляки, які жорстоко пацифікували Західню Україну, збройно виступили проти чехів за кусочок Заользя тоді, коли над Польщею вже звисала страшна загроза, — тепер вони, використовуючи необізнаність американського автора зі справою, звалюють вину на тих, які були жертвою їхньої преглупої політики.

Як знаємо, не зважаючи на всі заборони, перешкоди і гноблення, український нарід створив свою багату духову культуру: українська література заслуговує на особливе признання, церковна архітектура, багатство українського народного мистецтва, українські танці, пісні і народні звичаї — це багатий скарб, який на протязі віків втримує наш народ нацією хоч і бездержавною. Українці, не зважаючи на перешкоди, пробивали собі дорогу до великих театральних сцен світу, як, наприклад, Соломія Крушельницька, яка була примадонною навіть варшавського оперного театру, але які інтриги зі сторони поляків вона мусіла перетерпіти. Ці моральні тортури вона описала у своїх спогадах.

Наш нарід може обійтися без польської культури зовсім так як поляки обходяться без нашої. Правда, полякам є тяжко обходитися без плодючих українських земель, але з цим вони мусять погодитися, а ненавистю і принижуванням українців полякам уже не дасться повернути назад колеса історії.

Сьогодні освіта в Україні не уступає освіті будь-якої країни Західньої Европи. Душу Україні дали сотні поетів і письменників перед і після Шевченка, а Шевченко пробудив український нарід зі сну неволі. Якщо б містер Миченер знав це все, то напевно не робив би прислуги полякам принижуванням українців.

І ще додаток: досі, я не мав нагоди читати рецензії на названу книжку Миченера, однак склалося так, що коли моя стаття була вже написана, я побачив у журналі „Нюзвік" (з датою 16-го січня 1984) рецензію п.н. „Різке читання Миченера". Це рецензія на книжку „Поленд". Авторами рецензії є три особи, які критикують Миченера книжку без будь-якого признання, а найгірше критикують за нерозуміння польської Церкви і народу, а також за те, що він поверховно згадав жидівське повстання у Варшаві в 1944 році, і що тільки одним невиразним реченням згадав погроми жидів, які, які, як сказано в рецензії: „в ХУІІ і ХУІІІ сторіччях були звичайною частиною жидівського життя в Польщі".

Не дивлячись на це, група американських поляків старається набути право розповсюджувати цю книжку в польській мові в Америці, а Миченер підтримує ці заходи американських поляків. Американські українці повинні бути поінформовані про те, що в книжці „Поленд" очорнюється добре ім'я українського народу.

В глибокому смутку повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих тут і Україні, що в суботу, 21-го липня 1984 р. в „Дженерал шпиталі" Едмонтоні, по короткій важкій недузі упокоїлася в Бозі на 79-му році життя наша Найдорожча Мама, Бабуня, Прабабуня, Сестра і Тета, а широко відома МАМА

бл. п. ОЛЬГА
з дому ТРАЧ-БАТИЦЬКА

ПОХОРОН відбувся 25-го липня з катедри св. Йосафата на цвинтар св. Михаїла в Едмонтоні.

Горем прибиті:

дочки — СОНЯ ПРОКОПЧУК
МАРТА ЛИШАК
Внуки і Правнуки
сестра — СТЕФАНІЯ ТРАЧ-ЙОПИК
Ближча і дальша Родина

ПОПРАВКА ДО СПИСКА ЖЕРТВОДАВЦІВ НА ЮВІЛЕЙНИЙ ФОНД НТШ

У списку жертводавців на Ювілейний Фонд НТША, що був надрукований у „Свободі" — Ювілейні Вісті НТШ, за 29 червня 1984 р. пропущено кілька імен жертводавців, які поподаємо нижче:

Серед **Фундаторів НТШ** по 1,000.00 дол. пропущено **д-ра СТЕПАНА ВОЙТОВИЧА.**

Серед Добродіїв НТШ по 100.00 дол. пропущено **ОЛЬГУ БОЙЧУК.**

Серед Жертводавців НТШ по 50.00 дол. пропущено **ОРЕСТА І МАРІЮ БОЙЧУКІВ.**

Крім цього у списку жертводавців було написано Богдан Свиступ, а мало бути **БОГДАННА СВИСТУП.**

За ці недогляди просимо у названих Шановних Жертводавців і читачів вибачення.

КАНЦЕЛЯРІЯ НТШ

ПОЇЗДКА ДО ВАШІНҐТОНУ
з нагоди
20-ти ЛІТТЯ ПОСТАВЛЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШІНҐТОНІ

Український Народний Союз, Український Братський Союз та УАКРада в Чікаґо

ОРГАНІЗУЮТЬ ПОЇЗДКУ ДО ВАШІНҐТОНУ
у днях 14, 15 і 16 ВЕРЕСНЯ 1984 р.
Виїзд із Чікаґо у П'ЯТНИЦЮ, 14-го ВЕРЕСНЯ в 8-ій год. вечором з-під Дому Сеньйорів, 2355 Вест Чікаґо Евеню.
Поворот до Чікаґо в понеділок, 17-го вересня.

ПОЇЗДКА ВКЛЮЧАЄ:

1. Транспортацію автобусом Ґрейгавнд в обі сторони.
2. Один нічліг в Галідей Інн готелі, 2 особи в кімнаті.
3. Оглядини столиці.

ЦІНА ВІД ОСОБИ — 149.00 дол.

Зголошення на поїздку приймають:
Іван Ґавалюк — 456-4004, 692-2412
Роман Б. Припхан — 456-5956

Організаційний Комітет поїздки:
Михайло Ольшанський Іван Ґавалюк Роман Б. Припхан

У В-ві УНС...

(Закінчення зі ст. 1)

„До особливо фасцинуючих подій, зв'язаних з акцією здвигнення і відкриття пам'ятника, належить „облудне, підступне", — як це його оцінив автор книжки у своєму надрукованому тоді у „Свободі" редакційному коментарі — „Слово до українців, до всієї української громади в ЗСА, до 'Комітету пам'ятника Т.Г.Шевченка' ", підписане групою діячів культури в підсовєтській Україні та насамперед опубліковане в совєтській пресі і опісля розіслане пресовим відділом совєтської амбасади у Вашінгтоні й до української преси в Америці. Це, як і попередні совєтські акції, зглядно реакції на заходи поставлення і відкриття пам'ятника Шевченкові у Вашінгтоні, призвело до справжньої „битви за Шевченка", як названо в книжці окремий розділ у цій справі. Цю битву та її причину і мету влучно характеризує відоме пресове агентство Юнайтед Пресс Інтернешенел, запитуючи в одному із своїх повідомлень: „...Отже хто був Шевченко? Большевик, чи український Джордж Вашінгтон, із-за якого виникла війна між Москвою і Вашінгтоном?..." З'ясований в книжці перебіг та остаточний вислід тієї словної війни не залишає жадного сумніву, що її виграв „український Джордж Вашінгтон" — Тарас Шевченко. І це один з найбільших, якщо взагалі не найбільший тріюмф пам'ятника у Вашінгтоні!" — стверджує у своїй передмові до книжки д-р Я. Падох.

Обставини „наглої" підготови і друку цієї давно пляннованої книжки про „Шевченка у Вашінгтоні" з'ясовує її автор в окремій статті під тією ж назвою, надрукованої на іншому місці в цьому числі „Свободи". Це інтенсивна підготова всієї української громади у кожному відношенні соборно відмітити 20-річчя відкриття пам'ятника Шевченкові у Вашінгтоні соборною маніфестацією вірности Шевченковим ідеалам та таким же соборним і найбільш рішучим та голосним багатолюдним протестом проти з кожним днем посилюваного червоною Московією народовбивчого русифікування окупованого і поневоленого нею Шевченкового українського народу. Маніфестація і протест відбудеться, як відомо, в неділю, 16-го вересня цього року.

Для підсилення всіх тих акцій, як і „для майбутніх поколінь" книжку „Шевченко у Вашінгтоні" д-р Я. Падох у своїй передмові до неї оцінює за „дуже на часі", пригадуючи при цьому слова капеляна Сенату д-ра Ф Фредерика Бравна Гарріса, сказані про пам'ятник Шевченкові у столиці Америки та записані в „Конгресовому рекорді". Д-р Гарріс сказав: „Наша нова Статуя Свободи (пам'ятник Шевченкові), є священним вівтарем; вона стане Меккою для представників народів, що перебувають у зашморгу нового колоніялізму та які біля стіп цього Великого Українця кликатимуть: О, Боже! Як довго ще, як довго?!!"

Книжка „Шевченко у Вашінгтоні" коштує 6 долярів і її можна вже замовляти у книгарні „Свободи": 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302.

Совєтська...

(Закінчення зі ст. 1)

ською роботою. Крім аташе в тому ж поїзді звичайно є ще два-три шпигуни, розміщені в різних кінцях, щоб мати можливість спостерігати за рухом і всім, що навколо них відбувається. При тому вони фотографують всякі доступні їм об'єкти, а по дорогах роз'їжджають автомобілями совєтського виробу, щоб ніхто не звертав на них великої уваги, — пишуть згадані совєтські газети, які дуже мало відрізняються одна від одної своєю оцінкою „американського шпигунства" в СССР.

Взагалі, кажуть, західні спостерігачі, совєтська антиамериканська пропаганда під теперішню пору нагадує дуже сталінські часи, коли совєтським громадянам говорили, що кожний чужинець є потенційним шпигуном капіталістичних держав.

„ШЕВЧЕНКО У ВАШІНГТОНІ"

ЗМІСТ

В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ, заарештували поліціянта Джеймса В. Пірсона, який признався до того, що вложив малу бомбу до автобусу, яким їхали члени турецької олімпійської дружини на летовище. Він зробив це, як каже, щоб „звернути на себе загальну увагу".

КОНФЕРЕНЦІЯ НІКАРАҐУАНСЬКИХ єпископів наказала трьом священикам Римо-Католицької Церкви, які займають пости в прокомуністичному уряді сандіністів і плянують також кандидувати в наступних виборах, покинути політику і займатись церковними й харитативними справами. Згадані священики повинні рішитися до кінця серпня чи вони залишаться в політичному житті активними і будуть екскумуніковані, чи підпорядкуються зарядженню Ватикану і самого Папи Івана Павла ІІ, який категорично вимагає щоб священики стояли осторонь політичного життя.

ШЕДСЬКІ УРЯДОВІ речники заявили, що молодий естонець, член комуністичної партії і заступник міністра юстиції в Естонській ССР Бальдо Раннере і його дружина Ляйля Міллер, співачка популярних баляд, отримають політичний азиль і право перебування. Обидвоє прибули до Стокгольму з Фінляндії минулого тижня і не бажали більше повертатися до Естонії. Покищо пара втікачів не виявила правдивих мотивів втечі, але загально здогадуються, що вони боялися чистки, яка тепер проходить в тій республіці у зв'язку з пожвавленою діяльністю естонських „буржуазних націоналістів".

Відзначення в Мюнхені 40-ліття битви під Бродами

24-го липня ц. р. відбулось у Мюнхені заходами Крайової Управи Братства Дивізійників святочне відзначення 40-ої річниці битви під Бродами. В год. 2-ій зібрались із прапором перед брамою цвинтаря „Вальдфрідгоф" колишні дивізійники з Мюнхену та приїжджі із інших місцевостей південної Німеччини й Австрії, як теж відділ СУМівців із прапором та група мюнхенських громадян і маршовим ходом подались під пам'ятник поляглих, поставлений у 1965 році на українській частині цвинтаря. Отці духовні: митр. протоієрей Палладій Дубицький (УАПЦ) та Мирон Мольчко і Євсебій Бойко (УПКЦ) відправили Панахиду, два побратими склали вінок. Отець Дубицький виголосив жалобне слово, що в ньому з'ясував ціль створення Дивізії: бути зав'язком української армії. Промовець описав українізацію Дивізії, в котрій він був капеляном Волинського Легіону, приєднаного до Дивізії під командою сл. п. ген. Павла Шандрука.

Тому що найстарший рангою і віком старшина Дивізії полк. Євген Рен із здоровельних причин не міг прибути на цвинтар, голова Братства Роман Дебрицький привітав присутнього під пам'ятником делеґата Об'єднання колишніх німецьких спадунів, що боролись побіч нас під Фельдбахом 1945 року та відчитав прізвища похоронених на цвинтарі старшин, підстаршин і стрільців Дивізії, а також старшин УГА і армії УНР.

Звідсіль пішли до могили поручника Ярослава Яримовича, де після панахиди і покладення вінка промовляли о. М. Мольчко та Богдан Шарко. Ярослав Яримович був у Мюнхені диригентом церковного хору, однак, підірване в Ріміні здоров'я не витримало трудів і він помер передвчасно 1957 році. Кінцеву панахиду відправлено на могилі поручника Ярослава Бенцаля, який був черговим головою Братства, головою ЦПУЕН та Ради чужинецьких втікачів при баварському міністерстві та видатним членом ОУНр. Він також із знищеним здоров'ям, помер несподівано на 50 році життя. На могилі покладено вінки, а Р. Дебрицький від дивізійників і мгр Антін Мельник, голова ЦПУЕН, вшанували пам'ять покійного промовами. Присутні відспівали на двох останніх могилах стрілецьку пісню: „Видиш, брате мій".

В год. 6-ій вечора у Андріївсько-Покровському катедральному храмі три панотці відправили при участі численного громадянства, заупокійну Св. Літургію з панахидою; проповідь виголосив о. П. Дубицький.

В год. 7:30 вечора розпочалась у заповненій парохіяльній залі академія, що її відкрив Р. Дебрицький, вітаючи українських і німецьких гостей, представників ветеранських об'єднань, а між ними колишнього шефа штабу Дивізії, майора Вольфа Дітріха Гайке, автора історії Дивізії п. заг. „Вони хотіли волі!", та десятьох учасників бою під Бродами, що сиділи на першому ряді у почесних місцях.

Чоловічий хор під диригентурою Степана Спєха проспівав марш І. Недільського „Засяло сонце золоте", після чого Р. Дебрицький виголосив доповідь про битву під Бродами. Він з'ясував фронтове положення, де оточеному XIII армійському корпусові під командою генерала фон Гауфе приходилось відбивати кількакратно переважаючі сили росіян. Очевидно, що большевики старались, у першу чергу, знищити „фашистську" Дивізію, це була справа їхнього престижу. Бойовий дух нашого вояка дав деяку перевагу, бо вояцтво таки проравало ворожий перстень і одна третина вирвалась з оточення.

Від битви під Бродами минуло 40 років, з того часу виросли два покоління, а вільний світ, ідучи за підшептами Москви, ще й досі вишукує споминних воєнних злочинців і коляборантів. А як ставиться по 40 роках українське суспільство до історичного факту створення Дивізії? Доповідач зацитував вірш підпільного поета Марка Боєслава:

„Колись судити будуть нас, ми знаєм,
Одні за нами, другі проти нас,
Хтось певно скаже, за старим звичаєм:
На боротьбу був непідхожий час!"

Це правда, час важкий, жорстокий,
Під ноги кидав тисячі колод,
Та-знайте: нам не жаль кривавих соків,
Бо з нами вічно житиме народ !"

Під Бродами поляг квіт української молоді, їх жертва була принесена за волю України. Трагічна доля тих українців, що у ворожих арміях, штурмуючи Берлін і Монте Касіно, полягли „не за Україну, а за її ката". Доповідь Р. Дебрицького своїм цікавим змістом заслуговує на окрему публікацію.

Потім виступила юна піяністка, дочка дивізійника, Таня Шарко, що виконала „Місячну сонату" Бетговена.

Наступним доповідачем був майор Гайке, який поділився своїми спогадами про битву під Бродами, учасником якої він був в генеральному штабі Дивізії. З подиву гідної пам'яті навів він дати, цифри і прізвища командирів фронтових відтинків і частин. Він похвалив геройську поставу українців, серед котрих не було випадку дезертирства; хоч большевики із цілого фронту найбільше атакували відтинок Дивізії. Біля семи тисяч вояків залишились у брідському котлі, з цього числа приблизно 5,000 загинуло, або пораненими попало у совєтський полон, дві тисячі розбрелись, або перейшли до УПА, заледве трьом тисячам удалось пробитись із котла. Брідський фронт захищав узловий шлях на східню Україну і Подільську рівнину, тому був він стратегічно таким важливим.

Після цієї цікавої розповіді з багатим фактажем, дочка дивізійника Марта Захарків прорецитувала поезію відомого дивізійного поета Богдана Бори „Броди", а чоловічий хор заспівав бравурно стрілецьку пісню „Ой, видно село" та мелянхолійну „Розпрощався стрілець".

Р. Дебрицький подякував майорові Гайке за його цінну доповідь, виконавцям мистецької програми за їхню співпрацю, а усім гостям, в тому представникам німецьких ветеранських об'єднань за їхню участь. Пролунав спонтанно український національний славень.

У гостинних кімнатах парохіяльного дому засіли побратими із віддалених місцевостей Німеччини та при напитках і смачній перекусці, що її приготовили членки ОУЖ та дружини дивізійників, гуторили та обмінювались враженнями із цього вдалого ювілейного свята, що було нагодою для поновної побратимської зустрічі, бо час летить, і не відомо, де і коли святкуватимемо наступний ювілей.

Дивізійник